

LBRIS

We know
books

SĂ REÎNCEPEM
SĂ VISĂM

*CALEA CĂTRE
UN VIITOR MAI BUN*

PAPA FRANCISC

Conversații cu Austen Ivereigh

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FRANCISC, papă

Să reîncepem să visăm : calea către un viitor mai bun : conversații cu

Austen Ivereigh / Papa Francisc. - București : RAO Distribuție, 2021

ISBN 978-606-006-557-9

I. Ivereigh, Austen

2

RAO Distribuție

Str. Bârgăului nr. 9-11, sect.1, București, România

www.raobooks.com

www.rao.ro

POPE FRANCIS

Let Us Dream. The Path to a Better Future. In Conversation with Austen Ivereigh

Copyright © 2020 by Austen Ivereigh

Citatele din Sfânta Scriptură folosite în text sunt din *Biblia*,
în traducerea lui Alois Bulai, Eduard Patrașcu, Iași: Sapientia, 2013Mulțumiri îi sunt adresate lui Alexis Valdés
pentru publicarea poemului său „Esperanza“

Copyright © 2020 by Alexis Valdés

Publicată cu permisiunea autorului.

PAPA FRANCISC

*Să reîncepem să visăm. Calea către un viitor mai bun.**Conversații cu Austen Ivereigh*

Traducere din limba engleză

Maria Adam prin Lingua Connexion

© RAO Distribuție, 2020

Pentru versiunea în limba română

2021

ISBN 978-606-006-557-9

Cuprins

<i>Prolog</i>	7
PARTEA ÎNTÂI	
<i>Vremea de văzut</i>	17
PARTEA A DOUA	
<i>Vremea de ales</i>	65
PARTEA A TREIA	
<i>Vremea de acționat</i>	121
<i>Epilog</i>	169
<i>Post-scriptum de Austen Ivereigh</i>	179
<i>Note</i>	185

Prolog

Eu văd aceste vremuri ca pe un moment al adevărului. Mă gândesc la ce îi spune Iisus lui Petru, că diavolul vrea să îl ceară așa cum se cerne grâul (Luca 22:31). Să treci printr-o criză înseamnă să fii cernut. Categoriile și modurile de gândire îți sunt zdruncinate; prioritățile și stilurile de viață sunt puse la încercare. Treci peste un prag, fie din proprie alegere, fie din necesitate, pentru că există crize, precum cea prin care trecem acum, care nu se pot evita.

Întrebarea este dacă vei reuși să treci prin criza asta și dacă da, cum. Regula de bază a unei crize este că nu vei mai ieși din ea același om. Dacă treci prin ea, ieși mai bun sau mai rău, dar niciodată același.

Trăim o vreme de încercare. Biblia vorbește despre trecerea prin foc pentru a descrie asemenea încercări, ca un cuptor care testează măiestria olarului (Ben Siráh 27:5). Adevărul este că toți suntem încercați în viață. Acesta e modul în care creștem.

În cumpenele vieții, ți se dezvăluie propria inimă: cât de puternică este, cât de miloasă, cât de mare sau

mică. Vremurile normale sunt ca situațiile sociale formale: niciodată nu ești nevoit să te dezvălui pe tine însuși. Zâmbești, spui lucrurile potrivite și scapi nevătămat, fără să fii obligat vreodată să arăți cine ești cu adevărat. Dar când te afli în criză, se întâmplă opusul. Trebuie să alegi. Și făcând această alegere îți dezvălui inima.

Gândiți-vă la ce se întâmplă în istorie. Când inima oamenilor e pusă la încercare, devin conștienți de ce anume i-a tras înapoi. De asemenea, simt prezența Domnului, care este loial și răspunde la strigătul poporului Său. Confruntarea care urmează îngăduie deschiderea unui viitor nou.

Gândiți-vă la ce am văzut în timpul crizei de Covid-19, la toți acei martiri: bărbați și femei care și-au dat viața pentru a-i ajuta pe cei care aveau mai multă nevoie. Gândiți-vă la angajații din domeniul medical, la doctorii și asistentele și la ceilalți îngrijitori, precum și la preoții și toți cei care aleg să le fie alături altora în suferință. Luându-și măsurile necesare de precauție, au căutat să le ofere celorlalți sprijin și alinare. Au fost martorii apropiării și tandreței. În mod tragic, mulți au murit. Ca să le cinstim mărturia și suferința atâtor oameni, trebuie să clădim ziua de mâine mergând pe calea pe care ei au luminat-o pentru noi.

Însă – și spun asta cu durere și rușine – să ne gândim și la cămătari, la creditorii care au apărut la ușa oamenilor disperăți. Dacă întind mâna, o fac pentru a oferi împrumuturi care nu pot fi niciodată

returnate și care ajung să-i îndatoreze permanent pe cei care le acceptă. Asemenea creditorii speculează suferința altor oameni.

În momente de criză, ai parte și de bune, și de rele: oamenii se dezvăluie drept ceea ce sunt. Unii se epuizează în slujba celor aflați în nevoie, alții se îmbogățesc din nevoile altora. Unii se deplasează ca să-i întâmpine pe ceilalți – în moduri noi și creative, fără a-și părăsi casele – în vreme ce alții se retrag în spatele armurii de apărare. Inima arată aluatul din care sunt făcuți.

Nu doar anumite persoane sunt puse la încercare, ci și popoare întregi. Gândiți-vă la guvernele care au avut de ales în timpul pandemiei. Ce contează mai mult: să ai grijă de oameni sau să duci mai departe sistemul financiar? Ne îngrijim de oameni sau îi sacrificăm de dragul bursei de valori? Lăsăm mașinăria avuției în așteptare, știind că oamenii vor avea de suferit, dar salvându-le viața în acest mod? În unele cazuri, guvernele au încercat să protejeze mai întâi economia, poate pentru că nu înțelegeau magnitudinea bolii sau din lipsă de resurse. Acele guverne și-au ipotecat oamenii. Făcând aceste alegeri, prioritățile lor sunt încercate și valorile lor demascate.

Într-o criză, există întotdeauna tentația de a te retrage. Bineînțeles, sunt momente când trebuie să dăm înapoi din motive tactice – cum spune Biblia: „La corturile tale, Israel!” (Cartea întâi a Regilor 12:16) –, însă sunt situații când nu este nici drept,

nici omeneste să faci asta. Iisus o spune clar în celebra pildă a bunului samaritean. Când levitul și preotul se retrag de lângă omul lăsat însângerat și bătut de hoți, fac o retragere „funcțională”, iar prin asta vreau să spun că încearcă să-și păstreze propriul loc – rolurile, *status quo*-ul – când se confruntă cu o criză care-i pune la încercare.

Într-o criză, toate cutumele noastre sunt zdruncinate și trebuie să revizuiem și să ne modificăm rolurile și obiceiurile pentru a ieși din criză ca oameni mai buni. O criză cere întotdeauna ca întregul nostru sine să fie prezent; nu te poți retrage, nu te poți refugia în tabieturi și roluri vechi. Gândiți-vă la samaritean: se oprește, se apropie, acționează, intră în lumea bărbatului rănit, se aruncă în mijlocul situației, în suferința celuilalt, creându-și astfel un viitor nou.

Să acționez după modelul samariteanului într-o criză înseamnă să mă las lovit de ceea ce văd, știind că suferința mă va schimba. Noi, creștinii, vorbim despre asta ca *a accepta și a îmbrățișa Crucea*. Îmbrățișarea Crucii, încrezători că ceea ce va urma este o viață nouă, ne dă curajul să nu ne mai lamentăm și să ne mobilizăm și să-i slujim pe alții, permițând astfel schimbarea care va veni doar prin compasiune și ajutorare.

Unii reacționează la suferința provocată de o criză ridicând din umeri. Ei spun: „Dumnezeu a făcut lumea așa, așa stau lucrurile”. Dar un astfel de răspuns interpretează greșit creația lui Dumnezeu ca fiind

statică, când ea este de fapt un proces dinamic. Lumea *este făcută* mereu. Pavel, în Epistola sa către Romani, spune că firea suspină de durerile nașterii (8:22). Dumnezeu vrea să dea naștere lumii împreună cu noi, ca parteneri, în mod perpetuu. El ne-a invitat să ne alăturăm Lui încă de la bun început, în timpuri de pace și în timpuri de criză – mereu. Nu e ca și cum ni s-a înmânat acest lucru împachetat și sigilat: „Poftim, luați lumea”.

În Geneză, Dumnezeu le poruncește lui Adam și Evei să fie roditori. Omenirea are datoria să se schimbe, să construiască, să stăpânească creația în sensul pozitiv al creării din aceasta și cu aceasta. Așadar, ceea ce va veni nu depinde de un mecanism nevăzut, de un viitor în care omenirea este un spectator pasiv. Nu! Suntem protagoniști, suntem – dacă pot forța termenul – *co-creatori*. Când Domnul ne-a spus să mergem și să ne înmulțim, să stăpânim pământul, el spune: Fiți creatorii propriului viitor.

Din această criză putem ieși mai bine sau mai rău. Putem aluneca înapoi sau putem crea ceva nou. Deocamdată, avem nevoie de ocazia de a ne schimba, de a lăsa spațiu pentru lucrul nou de care avem nevoie. Ca atunci când Dumnezeu îi spune lui Isaia: Veniți, haideti să discutăm. Dacă sunteți pregătiți, vom avea un viitor grozav. Dar dacă refuzați să ascultați, veți fi înghițiți de sabie (Isaia 1:18-20).

Sunt atât de multe săbii care amenință să ne înghită.

Criza Covid poate părea deosebită pentru că afectează majoritatea omenirii. Dar este deosebită

doar pentru că este foarte vizibilă. Sunt o mie de alte crize la fel de grave, însă se află atât de departe de unii dintre noi încât ne putem purta ca și cum nu ar exista. Gândiți-vă, de exemplu, la războaiele din diferite colțuri ale lumii, la producția și comercializarea armelor, la sutele de mii de refugiați care fug de sărăcie, foamete și lipsa oportunităților, la schimbările climatice. Poate că aceste tragedii par departe de noi, fiind o parte din știrile zilnice care, din nefericire, nu reușesc să ne determine să ne schimbăm planurile și prioritățile. Dar, asemenea crizei Covid, ele afectează întreaga omenire.

Uitați-vă doar la cifre, cât cheltuie o națiune pe armament, și vă îngheață sângele în vine. Apoi comparați acele cifre cu statisticile UNICEF despre câți copii nu merg la școală și se duc flămânzi la culcare și vă veți da seama cine plătește prețul pentru cheltuielile cu armele. În primele patru luni ale acestui an, *3,7 milioane de oameni au murit de foame*. Și câți au murit din cauza războiului? Cheltuielile cu armamentul distrug omenirea. Este un „coronavirus“ foarte serios, dar din pricină că victimele sale ne sunt ascunse, nu vorbim despre asta.

Tot ascunsă de unii este și distrugerea naturii. Am crezut că nu ne afectează pentru că se întâmplă în altă parte. Dar deodată o vedem și o înțelegem când o barcă traversează Polul Nord pentru prima dată și ne dăm seama că inundațiile și incendiile de pădure îndepărtate fac parte din aceeași criză în care suntem implicați toți.

Uitați-vă la noi acum: ne punem măști pe față ca să ne protejăm pe noi și pe alții de un virus pe care nu-l vedem. Dar cum rămâne cu toți virușii nevăzuți de care trebuie să ne protejăm? Cum vom face față pandemiilor ascunse ale lumii, pandemiile foametei, violenței și schimbărilor climatice?

Dacă e să ieșim din criza asta mai puțin egoiști decât eram când am intrat, trebuie să îngăduim ca suferința altora să ne atingă. Există un vers în poezia *Patmos* al lui Friedrich Hölderlin care mă impresionează, despre cum pericolul care amenință într-o criză nu e niciodată total pentru că există întotdeauna o cale de scăpare: „Dar unde-i primejdie, sporește și mântuirea“¹. Acesta e geniul poveștii omenirii: există mereu o cale de a scăpa de distrugere. Tocmai acolo trebuie să acționeze omenirea, în amenințarea în sine; acolo se deschide ușa. Versul acela din Hölderlin a fost alături de mine în diferite momente ale vieții.

Acesta este un moment în care să avem visuri mărețe, să ne regândim prioritățile – ce prețuim, ce ne dorim, ce căutăm – și să ne luăm angajamentul să acționăm în viața de zi cu zi în funcție de ce am visat. Ceea ce aud în acest moment se aseamănă cu ce aude Isaia de la Dumnezeu, care vorbește prin el: „Vino, hai să vorbim despre asta. Să îndrăznim să visăm“.

Dumnezeu ne cere să îndrăznim să creăm ceva nou. Nu putem să ne întoarcem la falsele garanții ale sistemelor politice și economice pe care le aveam înainte de criză. Avem nevoie de economii care să ne dea tuturor acces la roadele creației, la nevoile

fundamentale ale vieții: la pământ, la locuință și la muncă. Avem nevoie de politici care pot integra și dialoga cu săracii, cu cei excluși, cu cei vulnerabili, care să le dea un cuvânt de spus oamenilor în deciziile care au impact asupra vieții lor. Trebuie să încetinim ritmul vieții, să analizăm și să creăm moduri mai bune de a trăi împreună pe acest pământ.

E o sarcină pentru noi toți, la care fiecare e invitat. Dar este o vreme mai ales pentru neastâmpărul inimii, acel neastâmpăr sănătos care ne îndeamnă la acțiune. Acum mai mult ca oricând ceea ce se dezvăluie este eroarea de a fi ridicat individualismul la rang de principiu organizator al societății. Care va fi noul nostru principiu?

Avem nevoie de acțiunea oamenilor care înțeleg că avem nevoie unii de alții, care au simțul responsabilității față de ceilalți și față de lume. Trebuie să arătăm că a fi buni, a avea încredere și a munci pentru binele comun sunt țeluri mărețe de viață care au nevoie de curaj și vigoare; în timp ce superficialitatea și batjocorirea eticii nu ne-au făcut niciun bine. Epoca modernă, care a dezvoltat egalitatea și libertatea cu o asemenea hotărâre, acum trebuie să se concentreze pe fraternitate cu aceeași îndârjire și tenacitate pentru a putea face față provocărilor viitoare. Fraternitatea va permite libertății și egalității să-și ocupe locul de drept în simfonie.

Milioane de oameni s-au întrebat pe ei înșiși și unii pe alții unde l-ar putea găsi pe Dumnezeu în această criză. Pe mine mă duce cu gândul la preaplin.

Am în minte marile râuri care se umflă încet, atât de gradual încât cu greu le observi, însă apoi vine momentul când ies dintre maluri și curg la vale. În societatea noastră, mila lui Dumnezeu se revarsă în asemenea „momente de preaplin“: dând năvală, dărâmând limitele tradiționale care au ținut atâția oameni departe de ceea ce merită, schimbându-ne rolurile și gândirea. Preaplinul se regăsește în suferința pe care această criză a scos-o la iveală și în modalitățile creative prin care au reacționat atât de mulți oameni.

Văd preaplinul milei revărsându-se în mijlocul nostru. Inimile au fost puse la încercare. Criza a stârnit în unii oameni un nou curaj și o nouă compasiune. Unii au fost cercetați și au răspuns cu dorința de a reimagina lumea; alții au sărit în ajutorul celor în nevoie în moduri concrete care pot transforma suferința semenului nostru.

Asta mă umple de speranță că am putea ieși din această criză mai buni. Dar trebuie să vedem limpede, să alegem bine și să acționăm corect.

Să vorbim despre cum facem asta. Să lăsăm cuvintele lui Dumnezeu pentru Isaia să ne vorbească: „*Vino, hai să vorbim despre asta. Să îndrăznim să visăm*“.

LBRIS

We know
books

PARTEA ÎNTÂI
VREMEA DE VĂZUT

ÎN ULTIMUL AN, CARACTERIZAT DE schimbare și de criză, mintea și inima mea au fost pline de nume. Persoane la care mă gândesc și pentru care mă rog, alături de care plâng uneori: oameni cu nume și chipuri, oameni care au murit fără să-și ia rămas-bun de la cei pe care îi iubesc, familii în dificultate, chiar în pragul înfometării, pentru că nu au locuri de muncă.

Uneori, când gândești la nivel global, poți paraliza pentru că sunt atât de multe locuri în care conflictul pare fără încetare, unde există atâta suferință și atâtea nevoi. Constat că mă ajută să mă concentrez pe situații concrete. Vezi chipuri care caută viața și iubirea, atingi realitatea fiecărui om, a fiecărui popor. Vezi speranța scrisă în istoria fiecărei națiuni. Este glorioasă pentru că e o poveste despre sacrificiu, despre lupta de zi cu zi, despre vieți distruse în sacrificiu de sine. Așadar, în loc să te copleșească, aceasta te invită să cugeți și să răspunzi cu speranță.

Trebuie să mergi la periferiile existenței dacă vrei să vezi lumea așa cum e. Mereu am crezut că lumea se

vede mai clar de la periferie, însă în acești ultimi șapte ani, în calitate de Papă, am avut confirmarea definitivă. Trebuie să te îndrepti spre periferie ca să găsești un nou viitor. Când Dumnezeu a vrut să înnoiască creația, a ales să se îndrepte spre periferii – în locurile pline de păcat și nefericire, de excludere și suferință, de boală și solitudine – pentru că acestea erau și locuri pline de posibilități: „unde s-a înmulțit păcatul, s-a revărsat cu prisosință harul” (Romani 5:20).

Dar nu poți merge la periferie la nivel abstract. Mă gândesc deseori la popoarele persecutate: Rohingya, bieții Uighur, Yazidi – ceea ce le-a făcut ISIS a fost cu adevărat nemilos – sau la creștinii din Egipt și Pakistan uciși de bombele care explodau când se rugau în biserică. Am o afecțiune deosebită pentru poporul Rohingya. Ei sunt cel mai persecutat grup de pe pământ acum; în măsura în care pot, încerc să fiu aproape de ei. Nu sunt catolici sau creștini, dar sunt frații și surorile noastre, un popor sărac lovit din toate părțile care nu știe încotro să o mai ia. Chiar acum în Bangladesh sunt sute de mii în taberele de refugiați în timp ce Covid-19 face ravagii. Imaginați-vă ce se întâmplă când virusul lovește o tabără de refugiați. Este o nedreptate strigătoare la cer.

I-am întâlnit pe cei de etnie Rohingya în 2017 la Dhaka: sunt oameni buni, oameni care vor să muncească și să aibă grijă de familiile lor, dar cărora nu li se permite – o populație întregă încolțită și îngrădită. Dar ceea ce mă impresionează în mod special este generozitatea frățască a celor din

Bangladesh față de ei. Deși sunt o națiune săracă, cu o populație foarte densă, și-au deschis ușile pentru 600 000 de oameni. Prim-ministrul lor de la acea vreme mi-a spus că Bangladesh-ul renunță la o masă pe zi pentru ca populația Rohingya să poată mânca. Când am primit anul trecut un premiu în Abu Dhabi – era o sumă semnificativă – am pus să fie trimis de îndată către populația Rohingya. O recunoaștere a musulmanilor de către alți musulmani.

Să mergi către margini într-un mod concret, ca în acest caz, îți permite să atingi suferința și dorințele unui popor, dar și să susții și să încurajezi potențialele alianțe care se formează. Abstractul paralizează, însă concentrarea pe concret deschide căi posibile.

Această temă a ajutorării celorlalți nu m-a părăsit în ultimele luni. În *lockdown*, m-am rugat deseori pentru cei care au căutat toate metodele de a salva viețile altora dându-le în schimb pe ale lor. Nu vreau să spun că au fost nesăbuiți sau neglijenți; ei nu au căutat moartea și au făcut tot posibilul să o evite, chiar dacă uneori nu au reușit pentru că au avut o protecție inadecvată. Însă nu au preferat să-și salveze propria viață în locul salvării altora. Atâtea asistente, atâtea doctori și îngrijitori au plătit acel preț al iubirii, la fel ca preoții și oamenii de rând, oamenii religioși, a căror vocație este să-i slujească pe alții. Le răsplătim iubirea plângând pentru ei și cinstindu-i.

Fie că erau sau nu conștienți de aceasta, alegerea lor a fost mărturia unei convingeri: că e mai bine să duci o viață mai scurtă slujindu-i pe alții decât una

mai lungă în care să te opui acelei chemări. De aceea, în multe țări, oamenii au stat la ferestre sau în pragul caselor ca să îi aplaude cu recunoștință și admirație. Ei sunt sfinții de lângă noi care au trezit ceva important în inimile noastre, făcând credibil încă o dată ceea ce dorim să insuflăm prin predicile noastre.

Ei sunt anticorpii împotriva virusului indiferenței. Ne amintesc că viața noastră este un dar și creștem dăruindu-ne pe noi înșine: nu ocrotindu-ne, ci pierzându-ne în slujba altora.

Ce semn de contradicție față de individualismul și lipsa de solidaritate care domină într-atât societățile noastre mai bogate! Ar putea aceste persoane, plecate acum dintre noi, din păcate, să ne arate calea pe care trebuie să o reconstruim acum?

Ne naștem ființe iubite de Creatorul nostru, Dumnezeu iubirii, într-o lume care a început să existe cu mult înaintea noastră. Noi aparținem lui Dumnezeu și unii altora și suntem parte din creație. Și din această înțelegere, percepută cu inima, trebuie să izvorască iubirea noastră pentru ceilalți, o iubire care nu este câștigată sau cumpărată, pentru că tot ceea ce suntem și ce avem este un dar pe care nu-l merităm.

Cum ne-am lăsat convinși de contrariu? Cum am devenit atât de orbi la valoarea creației și la fragilitatea omenirii? Cum am uitat de darurile lui Dumnezeu și ale semenilor noștri? Cum să explicăm că trăim într-o lume în care natura este sufocată, iar virusurile se

împrăstie ca un foc scăpat de sub control și ne distrug societățile, unde sărăcia sfâșietoare coexistă cu bogăția de neconceput, unde popoare întregi precum Rohingya sunt împinse spre groapa de gunoi?

Cred că ceea ce ne-a convins este mitul auto-suficienței, acea șoaptă la urechile noastre că pământul există pentru a fi prădat, că alții există doar ca să ne satisfacă nevoile, că ceea ce am câștigat sau ceea ce ne lipsește este ceea ce merităm, că răsplata mea sunt bogățiile, chiar dacă asta înseamnă că soarta altora va fi sărăcia.

Sunt momente ca acestea, când simțim o neputință radicală din care nu putem ieși singuri, dar când ne venim în simțire, vedem egoismul culturii în care suntem scufundați, care respinge ceea ce avem noi mai bun. Și dacă, în asemenea momente, ne căim și privim înapoi către Creator și unii către ceilalți, ne-am putea aminti adevărul pe care Dumnezeu l-a pus în inimile noastre: că îi aparținem Lui și unii altora.

Poate pentru că am recuperat, în perioada izolării, puțin din acea fraternitate după care inimile noastre au tânjit atât de mult, mulți dintre noi am început să simțim o speranță nerăbdătoare că lumea ar putea fi organizată diferit, ca să reflecte acel adevăr.

Am neglijat și am tratat inadecvat legăturile noastre cu Creatorul, cu creația și cu semenii noștri. Însă vestea bună este că o Arcă ne așteaptă să ne poarte spre un nou mâine. Covid-19 este „momentul lui Noe“ pentru noi, câtă vreme ne găsim drumul